

sémantickú a hodnotovú platnosť tak zostáva bez univerzálneho kľúča, ktorý by v každom ohľade vyhovoval historickým a spoločenským kritériám. Namiesto toho nás odkazuje k odkrývaniu potenciálnych, dosiaľ nerealizovaných kvalít. Vnímanie jednotlivca cez priesečník umeleckých dominánt iný výsledok pravdepodobne neočakáva.

LITERATÚRA

BAGIN, Albín: Hana Gregorová: Spomienky. In: *Slovenské pohľady*, roč. 96, č. 11, 1980, s. 129 – 132.

BAGIN, Albín: Pokus o charakteristiku memoárovej literatúry. In: *Slovenská literatúra*, roč. 24, č. 2, 1977, s. 170 – 179.

Tvorca hry

ANNA VALCEROVÁ, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, Prešov

V roku 1990 uplynulo 25 rokov od založenia Akademického Prešova, súťaže vysokoškolských v umeleckej tvorbe. Popri súťažiach študentských divadiel, divadielok poézie, recitácií, vlastnej tvorbe, umeleckom preklade a rétorike, vychádzali zásluhou odborného asistenta Katedry slovenského jazyka a literatúry Filozofickej fakulty v Prešove PhDr. Imricha Vaška, CSc., odborníka na slovenskú a českú literatúru 20. storočia najprv príležitostné publikácie a almanachy diel mladých autorov (Výpoved', Štepnica, Slnčnice). Od XXI. ročníka založil Imrich Vaško Bibliofílie Akademického Prešova. Do roku 1990 vyšlo týchto 9 zväzkov – Pavol Orságh Hviezdoslav: *Mladá múza* (1986), Vojtech Mihálik: *Rozlety a sny* (1986), Koloman Banšell: *Letia mladé dni* (1987), Miroslav Válek: *Cyklámeny* (1987), Viliam Turčány: *Plný snenia a rozochvenia* (1988), Milan Rúfus: *Pokus o pieseň* (1988), Imrich Vaško: *Dôverné oslovenie* (1988), Ján Števcík: *Súkromné verše* (1989), Albín Bagin: *Tvorca hry* (1989).

Bibliofílie pripomínajú zväčša ranú alebo neznámu tvorbu autorov, oprašujú zabudnuté, zverejňujú dovtedy súkromné texty slovenských literátov.

Poslednou bibliofíliou si pripomenul Imrich Vaško nedožitú päťdesiatku literárneho kritika, teoretika, historika a pedagóga Albína Bagina, ktorý prednášal v rokoch 1966 – 1977 teóriu literatúry a slovenskú literatúru 20. storočia na Katedre slovenského jazyka a literatúry Filozofickej fakulty v Prešove, UPJŠ v Košiciach. Bibliofília je pomenovaná obrazom Buzássyho rozlúčkovej básne. Odznela v bratislavskom krematóriu v januári 1982. Nie je náhodné, že bibliofília, obsahujúca nepublikované Baginove básne, úvahu Čím nám je poézia, príležitostné básne venované A. Baginovi a Vaškov pokus o heslo Albín Bagin, vyšla v jubilejnom roku Akademického Prešova. Jubilant nestál len pri zrode súťaže vo vlastnej tvorbe, ale bol naozajstným „tvorcom hry“ na poriadajúcej fakulte, najmä na katedre slovenčiny a medzi literátmi na východnom Slovensku. Jeho duchovný odkaz tu neožíva len pri jubileách na nástenke, ale aj v ľuďoch. Všetci, čo pracujú s literárnym textom a stretli sa s Albínom Baginom osobne, mu za čosi vďačia. Nikdy predtým

a nikdy potom sa tu nežilo tak družne, priateľsky a duchovne spriaznene s literatúrou ako za jeho čias. On bol tvorcom hry o literatúre. Začalo to prvým podaním ruky a pokračovalo nekonečnými rozhovormi. Nosil na východ knižky na recenzovanie z redakcií literárnych časopisov, každému na mieru. Už ako študenti v druhom ročníku si jeho poslucháči brúsili kritické pero na stránkach *Mladej tvorby*. Bol ochotný prečítať si každý kostrbatý riadok, sám zavalený neporovnateľne dôležitejšou prácou nad vlastnými knihami.

Práca až do úmoru mu bola skutočným zmyslom života a dokázala dať zmysel aj životu iných. Bránil sa ňou malosti pomerov, chorobe i ľudskému zlu a podlosti. Vlastne sa ňou chránil a svetlom svojej kultúrnej osobnosti chránil aj iných pred nekultúrnosťou. Bol rodeným pedagógom. Keď vošiel v roku 1966 prvý raz do posluchárne, všedný svet zjasnel, dokázal povzniesť aj tých najväčších ignorantov k duševným výškam svojej osobnosti. Bolo nám sviatočne. Prezencia na prednáškach a seminároch bola zbytočná. Povýšil nás na partnerov veľkých myšlienok a mysliteľov, naučil nás bázni pred slovom, hodnotiť ticho. Jeho hodnotenia literatúry sa pre nás stali kritériom hodnôt, orientovali náš vkus i etiku. Vzдорoval zlu a rozpadu hodnôt hľadaním pozitívneho a konštruktívneho v literatúre a v ľuďoch. Nie každý bol taký pevný ako on. Mnohí sa po jeho odchode poberali inými cestami, mnohí stratili kontakty a odmlčali sa. Ale on tu žije medzi nami, svojimi dielami v nás kriese vieru v pozitívne literárne, ľudské a možno i životné hodnoty vo chvíľach pochybností. Preto často siahame po jeho knihách *Priestory textu* (1977), *Literatúra v premenách času* (1978), *Literárne etudy* (1979), *Obrazy a myšlienky* (1979 s J. Števcekom), *Vitalita slovesnej tvorby* (1982), *Traja majstri* (1982), *Hľadanie hodnôt* (1986) a príslušné časti v *Dejinách slovenskej literatúry*. V tomto zmysle je bibliofília Imricha Vaška, venovaná nedožitej päťdesiatke Albína Bagina stále inšpiratívna pre mladú a nielen vysokoškolskú literatúru, nie je len súčasťou archívneho materiálu.

Štyri poznámky k pojmu modernosť u Albína Bagina

PETER ZAJAC, Humboldtova univerzita, Berlín
Ústav slovenskej literatúry SAV, Bratislava

1

Pojem modernej slovenskej literatúry a kultúry sa používa nešpecificky. Nerozlišuje sa dostatočne medzi pojmami modernosť – modernita – modernizmus – moderna, medzi prívlastkami moderný – modernizačný – modernistický, medzi pojmami a ich prívlastkami, ale ani medzi rozdielmi v používaní týchto slov v politickej, kultúrnej a literárnej oblasti.

Nie je to napokon špecifický problém slovenskej kultúry. Praktické uskutočňovanie modernizačných procesov situuje Paul Johnson do obdobia od konca napoleonských vojen v roku 1815.¹ Hans Robert Jauss datuje vznik modernosti do roka 1687 a usúvzť ažňuje ho

¹ JOHNSON, Paul: *Zrod moderní doby*. Praha : Lidové nakladatelství, 1995.